

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در زبان شناسی همگانی

عنوان:

**بررسی و تحلیل تعدادی از مؤلفه های گفتمانی در
برخی روایت های سیستانی بر اساس دولی و
لوینسن (۲۰۰۱)**

استاد راهنما:

دکتر عباسعلی آهنگر

استاد مشاور:

دکتر بهروز برجسته دلفروز

تحقیق و نگارش:

زهرة صوفی

بهمن ۱۳۹۰

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان " بررسی و تحلیل تعدادی از مولفه های گفتمانی در برخی روایت های سیستانی بر اساس دولی و لوینسن ۲۰۰۱" قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته زبانشناسی همگانی توسط دانشجو زهره صوفی تحت راهنمایی استاد پایان نامه دکتر عباسعلی آهنگر تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

(زهره صوفی)

این پایان نامه ..... واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ..... توسط هیئت داوران بررسی و درجه ..... به آن تعلق گرفت.

تاریخ

امضاء

نام و نام خانوادگی

استاد راهنما:

استاد راهنما:

استاد مشاور:

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب زهره صوفی تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: زهره صوفی

امضاء

تقدیم به:

مهربانی های پدرم

دلسوزی های مادرم

و محبت همسرم

سیاسگزاری

سیاس پروردگاری را که انسان، زمان و زبان را آفرید و به انسان فرصتی داد تا با کسب علم دریابد که در بی کران زمان با نعمت زبان تنها نیست.

اکنون که به لطف و عنایت پروردگار متعال این پژوهش را به اتمام رسانده ام، لازم می دانم از زحمات اساتید محترم گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه سیستان و بلوچستان، به ویژه استاد محترم، جناب آقای دکتر عباسعلی آهنگر و همچنین استاد مشاورم، جناب آقای دکتر بهروز برجسته دلفروز که همواره از راهنمایی های ارزشمند ایشان در امر پژوهش بهره برده ام، قدردانی نمایم.

همچنین وظیفه خود می دانم تا از خانواده عزیزم که در این مسیر همواره پشتیبان و مشوقم بوده اند و در مواقعی نیز به یاریم شتافته اند و همینطور از گویشوران سیستانی که با رویی گشاده همکاری نموده اند، تشکر و قدر دانی کنم.

چکیده:

به نظر می‌رسد گویشوران سیستانی در روایت‌های خود از مؤلفه‌های گفتمانی خاصی استفاده می‌کنند. در این پژوهش سعی بر آن است تا سه مؤلفه گفتمانی (discourse feature) پیوستگی (cohesion)، ارجاع مشارکین (participant reference) و نقل قول (reported speech) در ده روایت سیستانی بر اساس رویکرد نقش‌گرایی دولی^۱ و لوینسن^۲ (۲۰۰۱) مورد بررسی و تحلیل قرار گیرند. داده‌های این پژوهش از طریق ضبط مستقیم روایت‌های سیستانی شامل داستان و خاطره از ۲۰ گویشور سیستانی که بیسواد و یا کم‌سواد بوده‌اند، بدست آمده است. این گویشوران که شامل ده مرد و ده زن می‌شدند، در رده‌های سنی ۴۰ تا ۱۰۰ سال قرار داشتند و ساکن شهرستان زابل بودند. بررسی و تحلیل عناصر پیوستگی زبانی نشان می‌دهد که ابزارهای ایجاد پیوستگی مانند: عبارات توصیفی، ابزارهای یکسانی، روابط واژگانی و الگوهای ساختنوازی-نحوی نقش زیادی در ایجاد پیوستگی در ساختار روایات سیستانی برعهده دارند. همچنین بررسی آماری کاربرد ابزارهای پیوستگی توسط راویان سیستانی نشان می‌دهد که در میان ابزار پیوستگی، راویان سیستانی به تعداد بیشتری از ابزار پیوستگی "ضمایر"، "تکرار" و "حرف ربط" و "استفاده می‌کنند. مطالعه چگونگی ارجاع مشارکین در روایات سیستانی نشان می‌دهد که ابزارهای ارجاعی در این گویش شامل ارجاع گروه اسمی، ضمایر و مرجعدار صفر می‌باشند که از این میان گروه‌های اسمی نسبت به دو گروه دیگر بار ارجاعی بیشتری را منتقل می‌کنند. در مورد استفاده از ابزار مرجعدار صفر باید گفت که گویشوران سیستانی در مقایسه با گروه اسمی و ضمایر، به نسبت بیشتری از این ابزار ارجاعی بهره می‌گیرند و به خصوص بیشتر این ابزار را برای مشارکین اصلی به کار می‌برند. در قسمت نقل قول، تحلیل‌های انجام شده حاکی از آن است که صورت معمول (default) نقل قول در روایت‌های سیستانی به صورت نقل قول مستقیم می‌باشد و صورت زبانی نقل شده به صورت یک متمم بندی برای فعل نقل شده ظاهر می‌شود. از یافته‌های دیگر در قسمت نقل قول باید به کاربرد "که" در نقل قول برای برجسته‌سازی سخن نقل قول شده، اشاره نمود. به این معنی که راویان سیستانی برای تاکید بیشتر بر سخن نقل قول شده از متمم ساز "که" استفاده می‌کنند.

کلمات کلیدی: گویش سیستانی، تحلیل گفتمان، روایت، پیوستگی، ارجاع مشارکین، نقل قول

¹ - Dooley

² - Levinson

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: در آمدی بر پژوهش .....
۲	۱-۱- مقدمه .....
۲	۲-۱- بیان مسئله.....
۲	۳-۱- پرسش های پژوهش.....
۳	۴-۱- فرضیه های پژوهش.....
۳	۵-۱- اهداف پژوهش.....
۴	۶-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش.....
۴	۷-۱- روش پژوهش .....
۶	۸-۱- محدودیت های پژوهش.....
۶	۹-۱- سیستان.....
۶	۱-۹-۱- موقعیت جغرافیایی و تاریخی سیستان.....
۷	۱-۹-۲- وجه تسمیه سیستان.....
۱۰	۱۰-۱- گویش سیستانی.....
۱۱	۱۱-۱- شهرستان زابل.....
۱۳	۱۲-۱- ساختار پژوهش.....
۱۴	فصل دوم: پیشینه و مبانی نظری پژوهش.....
۱۵	۱-۲- مقدمه.....
۱۵	۲-۲- پیشینه پژوهش.....
۱۹	۳-۲- مفاهیم و چارچوب نظری پژوهش.....
۱۹	۱-۳-۲- رویکرد نقش گرایی.....
۲۲	۲-۳-۲- مبانی نظری مربوط به تحلیل گفتمان.....
۲۲	۱-۲-۳-۲- گفتمان.....
۲۴	۲-۲-۳-۲- تحلیل گفتمان.....
۲۸	۳-۲-۳-۲- تحلیل گفتمان انتقادی.....
۲۹	۲-۳-۲-۴- زبانشناسی متن .....
۳۲	۲-۳-۲-۵- متن.....
۳۸	۲-۳-۲-۶- مؤلفه های گفتمانی دخیل در متن .....
۳۸	۲-۳-۲-۶-۱- پیوستگی .....
۳۹	۲-۳-۲-۶-۲- ارجاع مشارکین.....
۴۰	۲-۳-۲-۶-۱-۲- ابزارهای زبانی برای ارجاع مشارکین.....
۴۰	۲-۳-۲-۶-۲-۲- کارکردهای یک نظام ارجاعی.....
۴۱	۲-۳-۲-۶-۳-۲- راهبرد های ارجاع.....
۴۴	۲-۳-۲-۶-۳- نحوه بیان نقل قول.....
۴۵	۲-۳-۲-۶-۱-۳- عوامل تعیین کننده شیوه نقل قول.....

۴۶	..... ۲-۳-۲ -۶-۳-۲- بند جهت دهنده گفتار.....
۴۷	..... ۷-۲-۳-۲- رابطه گفتمان و متن .....
۴۹	..... ۸-۲-۳-۲- انواع متون.....
۵۲	..... ۹-۲-۳-۲- متون روایی.....
۵۵	..... ۱۰-۲-۳-۲- چارچوب نظری پژوهش.....
۵۷	..... فصل سوم: تجزیه و تحلیل داده ها .....
۵۸	..... ۱-۳- مقدمه.....
۵۸	..... ۲-۳- ابزارهای پیوستگی.....
۵۹	..... ۱-۲-۳- عبارات توصیفی.....
۶۱	..... ۲-۲-۳- ابزارهای همانندی.....
۶۱	..... ۱-۲-۲- تکرار.....
۶۵	..... ۲-۲-۲- جایگزینی واژگانی.....
۶۷	..... ۳-۲-۲- ضمائر.....
۷۸	..... ۲-۲-۴- جانشینی توسط صورت- ضمیر (proform).....
۸۰	..... ۲-۲-۵- حذف.....
۸۴	..... ۳-۲-۳- روابط واژگانی.....
۸۸	..... ۴-۲-۳- الگوهای ساختوازی- نحوی.....
۹۷	..... ۵-۲-۳- ارتباط بین گزاره ها .....
۹۸	..... ۱-۵-۲-۳- حرف ربط ، /o/ یا /va/ و «.....»
۱۰۴	..... ۲-۵-۲-۳- حرف ربط /ja/ «یا».....
۱۰۶	..... ۳-۵-۲-۳- حرف ربط /na.....na/ «نه.....نه».....
۱۰۷	..... ۴-۵-۲-۳- حرف ربط / a: / «هم».....
۱۱۰	..... ۵-۵-۲-۳- حروف ربط / amma / «اما» و / vale / «ولی».....
۱۱۳	..... ۶-۵-۲-۳- حرف ربط / ta / یا / ta / «تا».....
۱۱۹	..... ۶-۲-۳- مقایسه درصد کاربرد ابزارهای پیوستگی.....
۱۲۱	..... ۳-۳- ارجاع مشارکین.....
۱۲۱	..... ۱-۳-۳- ارجاع مشارکین انسانی.....
۱۲۵	..... ۲-۳-۳- ارجاع مشارکین غیر انسانی.....
۱۲۷	..... ۳-۳-۳- مراحل تحلیل نحوه ارجاع مشارکین در روایت های سیستانی.....
۱۲۹	..... ۱-۳-۳-۳- مرحله اول : تعیین ابزارهای ارجاعی.....
۱۳۴	..... ۲-۳-۳-۳- مرحله دوم، سوم و چهارم : ترسیم جدول و تعیین بافت مشارکین.....
	..... ۳-۳-۳-۳- مرحله پنجم، ششم ، هفتم و هشتم : تعیین و تحلیل ارجاع معمول و
۱۴۲	..... ارجاع نشاندار.....
۱۴۶	..... ۴-۳-۳-۳- تحلیل ارجاع مشارکین در داستان " پیرمرد کارگر ".....

۱۵۱	.....۳-۴- نقل قول.....
۱۵۱	.....۳-۴-۱- شیوه های مختلف نقل قول در روایت های سیستمی.....
۱۵۶	.....۳-۴-۲- بند جهت دهنده گفتار.....
۱۶۷	.....۳-۴-۳- مکالمه بسته.....
۱۷۰	.....۳-۴-۴- بیان نقل قول با استفاده از متمم ساز " که ".....
۱۷۴	.....فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات.....
۱۷۵	.....۴-۱- مقدمه.....
۱۷۵	.....۴-۲- بحث و نتیجه گیری.....
۱۷۶	.....۴-۲-۱- نتایج بدست آمده در حوزه پیوستگی.....
۱۷۸	.....۴-۲-۲- نتایج بدست آمده در حوزه ارجاع مشارکین.....
۱۸۰	.....۴-۲-۳- نتایج بدست آمده در حوزه نقل قول.....
۱۸۱	.....۴-۳- پیشنهاداتی برای مطالعات بیشتر.....
۱۸۲	.....فهرست منابع.....
۱۹۲	.....پیوست ها.....
۱۹۲	.....پیوست (۱) پنج روایت سیستمی.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۶۰	جدول ۳-۱- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "عبارات توصیفی" توسط راویان سیستانی.....
۶۵	جدول ۳-۲- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "تکرار" توسط راویان سیستانی.....
۶۷	جدول ۳-۳- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "جایگزینی واژگانی" توسط راویان سیستانی.....
۶۸	جدول ۳-۴- ضمائر شخصی سیستانی.....
۶۹	جدول ۳-۵- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمائر شخصی" توسط راویان سیستانی.....
۷۱	جدول ۳-۶- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمایر اشاره" توسط راویان سیستانی.....
۷۲	جدول ۳-۷- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمایر مشترک" توسط راویان سیستانی.....
۷۴	جدول ۳-۸- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمایر ناشناس" توسط راویان سیستانی.....
۷۷	جدول ۳-۹- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمایر پرسشی" توسط راویان سیستانی.....
۷۷	جدول ۳-۱۰- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "ضمایر مختلف" توسط راویان سیستانی.....
۷۹	جدول ۳-۱۱- درصد استفاده از صورت های مختلف "جانشینی" توسط راویان سیستانی.....
۸۲	جدول ۳-۱۲- درصد استفاده از ابزار حذف به قرینه لفظی توسط راویان سیستانی.....
۸۳	جدول ۳-۱۳- درصد استفاده از ابزار حذف به قرینه معنوی توسط راویان سیستانی.....
۸۴	جدول ۳-۱۴- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حذف" توسط راویان سیستانی.....
۸۸	جدول ۳-۱۵- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "روابط واژگانی" توسط راویان سیستانی.....
۹۲	جدول ۳-۱۶- درصد استفاده از زمان های مختلف توسط راویان سیستانی.....
۹۳	جدول ۳-۱۷- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "پاره گفتار پژوهاکی" توسط راویان سیستانی.....
۹۷	جدول ۳-۱۸- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "نقطه انفصال" توسط راویان سیستانی.....
۱۰۰	جدول ۳-۱۹- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حروف ربط /o/ یا /va/» و « برای بیان همپایگی توسط راویان سیستانی.....
۱۰۳	جدول ۳-۲۰- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حروف ربط /o/ یا /va/» و « برای بیان توالی زمان توسط راویان سیستانی.....
۱۰۴	جدول ۳-۲۱- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حروف ربط /o/ یا /va/» و « توسط راویان سیستانی.....
۱۰۶	جدول ۳-۲۲- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حرف ربط /jɑ/» یا « توسط راویان سیستانی.....
۱۰۷	جدول ۳-۲۳- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حرف ربط /na.....na/» نه.....نه « توسط راویان سیستانی.....
۱۰۹	جدول ۳-۲۴- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حرف ربط /a/» هم « توسط راویان سیستانی.....
۱۱۲	جدول ۳-۲۵- درصد استفاده از ابزار پیوستگی "حروف ربط /amma/» اما « ، /vɑle/ « ولی» توسط راویان سیستانی.....

۱۱۵	جدول ۳-۲۶- درصد استفاده ابزار پیوستگی " حرف ربط / ta / یا / ta « تا » " برای بیان غایت توسط راویان سیستانی.....
۱۱۶	جدول ۳-۲۷- درصد استفاده ابزار پیوستگی " حرف ربط / ta / یا / ta « تا » " برای بیان نتیجه توسط راویان سیستانی.....
۱۱۷	جدول ۳-۲۸- درصد استفاده از ابزار پیوستگی " حرف ربط / ta / یا / ta « تا » " توسط راویان سیستانی.....
۱۲۰	جدول ۳-۲۹- درصد استفاده ابزارهای پیوستگی در کل روایت ها توسط راویان سیستانی.....
۱۲۶	جدول ۳-۳۰- تعداد و درصد مشارکین اصلی و فرعی در روایت های سیستانی.....
۱۳۶	جدول ۳-۳۱- نحوه ارجاع مشارکین در داستان " پسر پادشاه ".....
۱۴۳	جدول ۳-۳۲- تعداد بندها و ابزار ارجاعی در داستان " پسر پادشاه ".....
۱۴۶	جدول ۳-۳۳- نحوه ارجاع مشارکین در داستان " پیرمرد کارگر ".....
۱۴۹	جدول ۳-۳۴- تعداد بندها و ابزار ارجاعی در داستان " پیرمرد کارگر ".....
۱۵۴	جدول ۳-۳۵- درصد استفاده شیوه نقل قول مستقیم توسط راویان سیستانی.....
۱۵۶	جدول ۳-۳۶- تعداد استفاده از شیوه های مختلف نقل قول توسط راویان سیستانی.....
۱۶۳	جدول ۳-۳۷- وضعیت بند جهت دهنده گفتار بدون فاعل در داستان "تقدیر".....
۱۶۵	جدول ۳-۳۸- وضعیت بند جهت دهنده گفتار همراه فاعل در داستان "تقدیر".....
۱۶۶	جدول ۳-۳۹- وضعیت بند جهت دهنده گفتار بدون فاعل در داستان "دو خواهر".....
۱۶۷	جدول ۳-۴۰- ساختار مکالمه بسته در داستان "تقدیر".....
۱۶۸	جدول ۳-۴۱- ساختار مکالمه بسته در داستان "سه دختر".....
۱۶۹	جدول ۳-۴۲- ساختار مکالمه بسته در داستان "پسر پادشاه".....
۱۷۱	جدول ۳-۴۳- کاربرد " که " در داستان "مشکل گشا".....
۱۷۲	جدول ۳-۴۴- کاربرد " که " در داستان "تقدیر".....

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان شکل
۱۲	شکل ۱-۱- موقعیت سیستان و شهرستان زابل در منطقه.....
۴۸	شکل ۱-۲ گفتمان به مثابه متن، تعامل و بافت .....

راهنمای نشانه های آوایی

الف - جدول همخوان ها

چاکنایی	ملازی	کامی	لثوی- کامی	لثوی	لبی- دندانی	دو لبی	جایگاه تولید نحوه تولید
ʔ		k g		t d		p b	انسدادی
h	x ɣ		ʃ ʒ	s z	f v		سایشی
			tʃ dʒ				انسایشی
				n		m	خیشومی
				r			لرزشی
				l			روان
		j					غلت

ب- جدول واکه های ساده

پیشین

پسین

i:	u:	افراشته
i	u	
e:	o:	میانه
e	o	
a:		
a	ɑ	افتاده

پ- واکه مرکب

ou

راهنمای اختصارات

- [P] .....پادشاه
- [PP] .....پسر پادشاه
- [S] .....صیاد
- [M]..... ماهی
- [Z] ..... زن صیاد
- [B] ..... بچه صیاد
- [NK] ..... نوکر پادشاه
- [PM] ..... پیرمرد
- [G].....گوساله
- [X].....خرها
- [O].....عقاب
- [PMM] ..... پیرمرد کارگر
- [ZP] ..... زن پیرمرد
- [DP] ..... دوستان پیرمرد

فصل اول

درآمدی بر پژوهش

فصل اول رساله حاضر شامل طرح مسئله، پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش، اهداف، ضرورت و اهمیت پژوهش، روش و محدودیت‌های پژوهش می‌باشد. در ادامه توضیحاتی در مورد موقعیت تاریخی و جغرافیایی سیستان، گویش سیستانی و شهرستان زابل که گویشوران مورد نظر از آنجا انتخاب شده‌اند، ارائه می‌شود. در پایان نیز ساختار کلی پژوهش به طور مختصر توضیح داده می‌شود.

۱-۲- بیان مسئله

دولی و لوینسن (۲۰۰۱) چندین مؤلفه گفتمانی را برای متن معرفی کرده‌اند، این مؤلفه‌ها عبارتند از ابزارهای پیوستگی، ارجاع مشارکین، نحوه بیان نقل قول، ترتیب سازه‌ها در جمله، نحوه بیان اطلاعات کهنه و نو، نحوه برجسته‌سازی سخن و ... بر این اساس، به نظر می‌رسد در روایت‌های گویش سیستانی از قبیل داستانهای شفاهی، خاطره‌ها، حوادث تاریخی و ... به عنوان متون شفاهی از مؤلفه‌های گفتمانی (discourse features) خاصی استفاده می‌شود. این مؤلفه‌ها از نقش‌های کلامی خاصی برخوردار هستند و راویان سیستانی در بکارگیری آنها اهداف گفتمانی خاصی را دنبال می‌کنند. در این راستا، می‌توان برخی از این مؤلفه‌های گفتمانی همچون ابزارهای پیوستگی، ارجاع مشارکین و نحوه بیان نقل قول در روایت را در این گویش بررسی کرد و چگونگی تحقق، میزان کاربرد و نقش کلامی عناصر مربوط به چنین ابزارهایی را مورد مقایسه و ارزیابی قرار داد.

۱-۳- پرسش‌های پژوهش

در این پژوهش سعی می‌شود تا به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

- ۱- آیا می‌توان مؤلفه‌های گفتمانی پیوستگی، ارجاع مشارکین و نحوه بیان نقل قول را در روایت‌های سیستانی بر اساس چارچوب تحلیل روایت دولی و لوینسن (۲۰۰۱) مورد بررسی و توصیف قرار داد؟

۲- آیا روایت در گویش سیستانی از مؤلفه های گفتمانی خاصی مانند پیوستگی، ارجاع مشارکین و نحوه بیان نقل قول برخوردار است؟

۳- مؤلفه های گفتمانی مربوط در روایت های سیستانی از چه نقش کلامی برخوردارند؟

۴- آیا راویان سیستانی در بکار بردن مؤلفه های گفتمانی مورد نظر، اهداف گفتمانی خاصی را دنبال می کنند؟

۱-۴ - فرضیه های پژوهش

فرضیه های خنثی این پژوهش شامل موارد زیر می باشد:

۱- مؤلفه های گفتمانی مانند پیوستگی، ارجاع مشارکین و نحوه بیان نقل قول را نمی توان در روایت های سیستانی بر اساس چارچوب تحلیل روایت دولی و لوینسن (۲۰۰۱) مورد بررسی و توصیف قرار داد.

۲- روایت در گویش سیستانی از مؤلفه های گفتمانی خاصی مانند پیوستگی، ارجاع مشارکین و نحوه بیان نقل قول برخوردار نیست .

۳- هر یک از مؤلفه های گفتمانی مورد نظر در روایت های سیستانی نقش کلامی متفاوتی ندارند.

۴- راویان سیستانی در بکار بردن مؤلفه های گفتمانی مورد نظر، اهداف گفتمانی خاصی را دنبال نمی کنند.

۱-۵ - اهداف پژوهش

بطور کلی اهداف این پژوهش عبارتند از :

۱- برخی از مؤلفه های گفتمانی دخیل در روایت مانند پیوستگی، ارجاع مشارکین و نقل قول در گویش سیستانی بر اساس چارچوب تحلیل روایت دولی و لوینسن (۲۰۰۱) مورد شناسایی قرار گیرد.

۲- مؤلفه های گفتمانی مربوط در روایت در گویش سیستانی بررسی و توصیف شود .

۳- نقش های کلامی هر یک از مؤلفه های گفتمانی مورد نظر در روایت در گویش سیستانی تبیین گردد.

۴- اهداف گفتمانی راویان سیستانی در بکارگیری هر یک از مؤلفه های گفتمانی مورد نظر مشخص شود.

۵- نحوه به کارگیری مؤلفه های گفتمانی مورد نظر در روایت های سیستانی مورد تحلیل قرار گیرد.

۶- کاربرد مؤلفه های گفتمانی مربوط در روایت های سیستانی توسط راویان سیستانی از لحاظ آماری با یکدیگر مقایسه شود.

۱-۶- ضرورت و اهمیت پژوهش

از آنجا که گویش سیستانی از جمله گویش هایی است که در معرض تغییر سریع قرار گرفته است و همینطور تاکنون هیچ تحلیل گفتمانی (discourse analysis) از روایت در این گویش صورت نپذیرفته است، بررسی روایت های این گویش در حوزه گفتمان و تحلیل عناصر مختلف آن ضروری به نظر می رسد. نکته دیگری که بر اهمیت این پژوهش می افزاید، این است که گویش سیستانی آثاری از فارسی میانه را در خود دارد و مطالعه، ضبط و ثبت روایت های مختلف به این گویش، به نوعی به بررسی های زبانشناسی تاریخی کمک فراوانی خواهد کرد.

از آنجا که روایت های شفاهی سیستانی در معرض فراموشی قرار دارند، پژوهش هایی از این قبیل می تواند به نوعی در ثبت و ضبط این روایت ها مفید باشد.

۱-۷- روش پژوهش

روشی که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است، روش کتابخانه ای و میدانی بوده است. به این ترتیب که ابتدا کتابهایی در مورد تحلیل گفتمان و نقش آن در تحلیل متون و زبانشناسی متن مورد مطالعه قرار گرفت و سپس مطالعاتی در مورد روایت و مؤلفه های گفتمانی قابل بررسی در روایت از دیدگاههای مختلف انجام پذیرفت و فیش برداری های لازم صورت گرفت. به منظور یافتن پیشینه مطالعات صورت گرفته

در گویش سیستانی، به کتاب هایی که در مورد این گویش مطالبی ارائه داده بودند، مراجعه شد تا مشخص شود چه جنبه هایی از این گویش تاکنون مورد بررسی قرار گرفته است.

در روش میدانی مراحل زیر انجام شد:

۱- با ۲۰ نفر از روایان سیستانی مصاحبه شد. این روایان سیستانی در محدوده سنی ۴۰ تا ۱۰۰ سال قرار داشتند، ساکن شهرستان زابل بودند و شامل ۱۰ مرد و ۱۰ زن بی سواد و یا کم سواد می شدند. این مصاحبه ها در مجموع حدود ۳۰ ساعت به طول انجامید.

۲- برای ضبط داده ها، گاهی از افراد آشنای فامیل نیز برای شروع مکالمه و ایجاد تعامل با فرد گویشور بهره گرفته شد تا گویشور در محیط دوستانه تر و راحت تری به صحبت بپردازد.

۳- پس از ضبط صحبت های روایان، داده ها مورد بررسی قرار گرفتند و بعضی از متون که خارج از دسته متون روایی بودند و قابل بررسی در این پژوهش نبودند، در نظر گرفته نشدند.

۴- پس از جمع آوری داده ها، روایات مورد نظر واجنویسی شدند و پس از تفکیک به صورت بند (clause) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

پس از جمع آوری پیکره زبانی به منظور تحلیل مؤلفه های گفتمانی پیوستگی، ارجاع مشارکین و شیوه های نقل قول، ابتدا چگونگی کاربرد این مؤلفه ها در داده های مورد نظر بررسی شد و شیوه های کاربردی معمول و نشاندار (marked) هر یک از مؤلفه های گفتمانی پیوستگی، ارجاع مشارکین و شیوه های نقل قول، در گویش سیستانی تشخیص و مورد ارزیابی قرار گرفت. علاوه بر این، نقش های کلامی که کاربردهای مختلف این مؤلفه های گفتمانی را در برداشت، تبیین گردید. همچنین برای بررسی بهتر این مؤلفه ها در روایات، جداولی تهیه گردید و سعی شد تا تعداد وقوع موقعیت های بافتی مختلف مشخص و مورد تحلیل قرار گیرد. با توجه به اینکه روایان در کاربرد شیوه های نشاندار هدفی را دنبال می کنند، سعی بر این قرار گرفت که این اهداف شناسایی و توصیف شوند.